

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 06 kwietnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie w XII Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Stanisław Zdun

Protokolant: Karolina Kulczyk, Julia Szkutnik, Mikołaj Żaboklicki.

w obecności Prokuratora: Krystyny Nogal

po rozpoznaniu dniach 09 grudnia 2021 r. 11 marca 2022 r. 06 kwietnia 2022 r. sprawy:

z wniosku M. S. i J. S. (2)

przeciwko Skarbowi Państwa

o odszkodowanie za represjonowanie (pozbawienie wolności) przez radzieckie organy pozasądowe, działające na obecnym terytorium Polski w okresie od dnia 21 stycznia 1945 r. do dnia 28 grudnia 1945 r. z powodu działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

- na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23.02.1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy - M. S., syna A. i H., urodz. (...) w K. kwotę 120 000 (stu dwudziestu tysięcy) złotych z odsetkami ustawowymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, tytułem zadośćuczynienia za krzywdę związaną z represjonowaniem jego ojca A. S. przez radzieckie organy pozasądowe, działające na obecnym terytorium Polski w okresie od dnia 21 stycznia 1945 r. do dnia 28 grudnia 1945 r. z powodu działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego polegające na między innymi na pozbawieniu wolności w w/w okresie.
- W pozostałym zakresie wnioski M. S. oddala;
- Na podstawie art. 17 § 1 pkt. 5 k.p.k. postępowanie z wniosku J. S. (2) umarza.
- Kosztami postępowania z mocy art. 13 w/w ustawy obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE		
Formularz UWO	Sygnatura akt	Ko 24/21
WNIOSKODAWCA		
M. S., J. S. (2)		
ZWIĘZŁE PRZEDSTAWIENIE ZGŁOSZONEGO ŻĄDANIA		

1.	Odszkodowanie (kwota główna)	Odsetki
1.	74.847,93 M. S.	
2.	44.417,44 J. S. (2)	
2.	Zadośćuczynienie (kwota główna)	Odsetki
1.	666.260,40 zł M. S.	
2.	666.260,40 zł J. S. (2)	
3.	Inne	
1.		

Ustalenie faktów			
Fakty uznane za udowodnione			
Lp.	Fakt	Dowód	Numer karty
3.1.1.	<p>M. S. i R. S. są synami A. S. a J. S. (2) był synem A. S.. A. S. zmarł (...) r.</p> <p>W czasie okupacji niemieckiej A. S. był aktywnym członkiem Armii Krajowej, przyjmował kurierów i prowadził działalność konspiracyjną przeciwko niemieckim władzom okupacyjnym. A. S. mieszkał w K..</p> <p>Po zajęciu K. przez armię czerwoną stosowano represje wobec ludności polskiej. W dniu 21 stycznia 1945 r. A.</p>	akty urodzenia	19-20

S. został aresztowany przez NKWD pod zarzutem przynależności do Armii Krajowej. A. S. wraz z innymi więźniami przez trzy dni był przetrzymywany w piwnicy bez wyżywienia a następnie pieszo przetransportowali więźniów do P., skąd ciężarówkami zostali przewiezieni do T.. Tam więźniów załadowano do wagonów bydłowych i przetransportowano do miejscowości S.. Warunki podróży były bardzo trudne. Wagony były przepełnione, nieogrzewane przy mrozie - 30- 50 stopni Celsjusza. Więźniowie byli karmieni mrożonymi rybami, sucharami a pragnienie zaspokajali topionym śniegiem. W związku powyższym więźniowie chorowali i wielu z nich zmarło. Po przywiezieniu do obozu pracy więźniów zakwaterowano w barkach i przydzielono do prac rzemieślniczych i na torach kolejowych. Więźniów karmiono mrożonymi rybami, ziemniakami i sucharami. Z uwagi na trudne warunki bytowania i brak odpowiedniej odzieży wielu więźniów zmarło. A. S. zwolniono z obozu w dniu 28 grudnia 1945 r. a w dniu 18 stycznia 1946 r. powrócił do domu. Po powrocie A. S. nie chorował był zdolny do pracy. Następnie pracował

	w (...) w K. na różnych stanowiskach.		
Zeznania świadka R. S.	198		
akt zgonu	18		
zeznania K. S.	152 -153		
zeznania J. S. (3)	153- 153v		
oświadczenia	21- 22		
materiały historyczne	23-85		
indeks represjonowanych	74		
zeznania M. S.	151 - 152		
Fakty uznane za nieudowodnione			
Lp.	Fakt	Dowód	Numer karty
3.2.1.	wysokość dochodu utraconego przez A. S. w okresie od 21 stycznia 1945 r. do 28 grudnia 1945 r.	komunikat GUS	86

ocena DOWODÓW		
Dowody będące podstawą ustalenia faktów		
Lp. faktu z pkt 3.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu
3.1.1	zeznania M. S.	Sąd uznał za wiarygodne co do zasady zeznania świadka M. S.. Podkreślić należy, że był on jedynym

		<p>przesłuchanym świadkiem, który żył w chwili deportacji i powrotu ojca. Jednakże był on wówczas małym dzieckiem. Z uwagi na upływ czasu, wiek oraz fakt, że przez szereg lat nie można było bezpiecznie mówić o tych wydarzeniach pewne fakty mogły ulec zatarciu. Świadek mógł nie mieć wiedzy o udziale ojca w konspiracji AK i rzeczywistych przyczynach zesłania do łagru. W latach 1946 -1989 ojciec, który pracował w jednostkach gospodarki społecznej mógł nie mówić o tych wydarzeniach, lub opowiadać o nich zaufanym osobom. Braki wiedzy w tym zakresie mogą wynikać z procesu zapominania. W tym zakresie Sąd oparł się na oświadczeniu A. S. oraz zeznaniach J. S. (3) i K. S.. Jednakże w ocenie Sądu nie można deprecjonować zeznań świadka w zakresie stanu zdrowia A. S. po powrocie z (...). A. S. był wówczas młodym mężczyzną jak wynika z okoliczności sprawy o bardzo dobrym zdrowiu. Również długość życia A. S. nie pozwala na przyjęcie, że wydarzenia te miały bardzo negatywny i długotrwały wpływ na jego zdrowie. Dlatego przy uwzględnieniu tych uwag zeznania świadka należało uznać za wiarygodne.</p>
zeznania J. S. (3)	Zeznania świadka korespondują z oświadczeniem A. S. oraz dokumentacją historyczną. Sąd nie miał podstaw do kwestionowania wiarygodności zeznań świadka.	
zeznania K. S.	Zeznania świadka co do zasady korespondują z oświadczeniem A. S. oraz dokumentacją historyczną. Jedyłą rozbieżnością w jest rodzaj wykonywanej przez A. S. pracy w obozie. Z oświadczenia nie wynika aby więźniowie wykonywali pracę w kopalni. Zeznania o podobnej	

	treści złożył M. S. wskazując, że ojciec w obozie wykonywał prace rzemieślnicze. Poza tym zastrzeżeniem Sąd nie miał podstaw do kwestionowania wiarygodności zeznań świadka.	
Zeznania świadka R. S.	Świadek nie miał wiedzy w zakresie przynależności ojca do AK, przyczyn uwięzienia. Jego zeznania miały na celu ustalenie kręgu uprawnionych do dochodzenia zadośćuczynienia. Zeznania korespondują z pozostałymi dowodami zebranymi w sprawie.	
akt zgonu	dokument urzędowy niekwestionowany przez strony	
akty urodzenia	dokument urzędowy niekwestionowany przez strony	
indeks represjonowanych	dokument urzędowy niekwestionowany przez strony (wynika z niego data zwolnienia A. S. z obozu, korespondująca z datą powrotu)	
materiały historyczne	Dokumenty uwiarygadniające zeznania świadków oraz oświadczenia A. S.	
oświadczenia	Oświadczenie własnoręcznie spisane przez A. S. w sposób najpełniejszy i najbardziej szczegółowy wskazuje na przyczyny aresztowania oraz warunki transportu i pracy w obozie. Koresponduje z zeznaniami świadków i dokumentami historycznymi.	
<i>Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz</i>		

niemające znaczenia dla ustalenia faktów)		
Lp. faktu z pkt 3.1 albo 3.2	Dowód	Zwiężle o powodach nieuwzględnienia dowodu
PODSTAWA PRAWNA		
Odszkodowanie		
1.	Kwota główna	Odsetki
1.	o zł	o zł
Zwiężle o powodach podstawy prawnej		
<p>Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 2099), Osobie, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia albo wydano decyzję o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 r. w Polsce stanu wojennego, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z wydania lub wykonania orzeczenia albo decyzji. W razie śmierci tej osoby uprawnienie to przechodzi na małżonka, dzieci i rodziców.</p> <p>Zgodnie z art 8 ust 2a w/w ustawy Uprawnienia do odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę o przysługują również osobom, mieszkającym obecnie bądź w chwili śmierci w Polsce, represjonowanym przez</p>		

<p>radzieckie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości lub organy pozasądowe, działające na obecnym terytorium Polski w okresie od dnia 1 lipca 1944 r. do dnia 31 grudnia 1956 r. oraz na terytorium Polski w granicach ustalonych w Traktacie Ryskim, w okresie od dnia 1 stycznia 1944 r. do dnia 31 grudnia 1956 r., za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego lub z powodu takiej działalności.</p>		
Zadośćuczynienie		
2.	Kwota główna	Odsetki
1.	120.000 zł	0 zł
Zwiąże o powodach podstawy prawnej		
<p>Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 2099), Osobie, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia albo wydano decyzję o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 r. w Polsce stanu wojennego, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z wydania lub wykonania orzeczenia albo decyzji. W razie śmierci tej osoby uprawnienie to przechodzi na małżonka, dzieci i rodziców.</p> <p>Zgodnie z art 8 ust 2a w/w ustawy Uprawnienia do odszkodowania za poniesioną</p>		

<p>szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę o przysługują również osobom, mieszkającym obecnie bądź w chwili śmierci w Polsce, represjonowanym przez radzieckie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości lub organy pozasądowe, działające na obecnym terytorium Polski w okresie od dnia 1 lipca 1944 r. do dnia 31 grudnia 1956 r. oraz na terytorium Polski w granicach ustalonych w Traktacie Ryskim, w okresie od dnia 1 stycznia 1944 r. do dnia 31 grudnia 1956 r., za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego lub z powodu takiej działalności.</p>		
Inne		
3.	1.	
Zwięźle o powodach podstawy prawnej		
<p>ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU W PRZEDMIOCIE ŻĄDANIA</p>		
Zwięźle o powodach rozstrzygnięcia		
Odszkodowanie		
1.	Kwota główna	Odsetki
1.	<p>Wnioskodawca nie wykazał szkody. Istnienia szkody nie można domniemywać. Wnioskodawca z żaden sposób nie wykazał czy A. S. w okresie poprzedzającym aresztowanie pracował i jakie osiągał dochody. Jedyнным dowodem w sprawie było przedstawienie komunikatów w GUS o wysokości średniego miesięcznego</p>	

	wynagrodzenia. Dlatego wniosek w tym zakresie należało oddalić	
Zadośćuczynienie		
2.	Kwota główna	Odsetki
1.	<p>Sąd orzekł o zadośćuczynieniu w kwocie 120.000 zł. Podkreślić należy, że zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 2099), W razie śmierci osoby represjonowanej uprawnienie to przechodzi na małżonka, dzieci i rodziców. Ustawa nie wprowadza żadnego ograniczenia czasowego do złożenia wniosku w tym trybie. Również złożenie wniosku przez część osób uprawnionych nie stanowi przeszkody do złożenia wniosku przez pozostałych uprawnionych (Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 22 września 1994 r. I KZP 22/94. Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 3 lutego 2005 r. III KK 332/04</p> <p>W niniejszej sprawie osobami uprawnionymi do zadośćuczynienia po zmarłym A. S. są jego dzieci - R. S. i M. S.. W niniejszej sprawie wnioskodawcą jest jedynie M. S.. Jednakże również R. S. przysługuje prawo do dochodzenia zadośćuczynienia po zmarłym ojcu A. S.. Dlatego wnioskodawca powinien otrzymać zadośćuczynienie jedynie w części. Sąd nie dostrzegł żadnych przesłanek uzasadniających nierówny podział kwoty przysługującego represjonowanemu zadośćuczynienia. Dlatego zasądził</p>	

na rzecz M. S. 1/2 zadośćuczynienia należnego jego ojcu.

W niniejszej sprawie ustalono, że A. S. został aresztowany przez NKWD w związku z działalnością konspiracyjną AK, do której rzeczywiście należał. Brak jest jakichkolwiek danych by A. S. prowadził działalność konspiracyjną również pod okupacją sowiecką po zajęciu K. przez armię czerwoną. Jednakże okoliczność ta jest wystarczająca do stwierdzenia, że aresztowanie i zesłanie do łagru nastąpiło z powodu działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Tym samym zostały spełnione przesłanki do dochodzenia zadośćuczynienia.

Orzecznictwo Sądu Najwyższego jest zgodne, że zadośćuczynienie musi mieć realną wartość ekonomiczną i nie może być symboliczne. Jednocześnie wysokość zadośćuczynienia nie może opierać się jedynie na subiektywnym poczuciu krzywdy. Dlatego należy dążyć do zobiektywizowania wysokości zadośćuczynienia. W ocenie Sądu Okręgowego w przypadku pozbawienia wolności przesłanką obiektywizującą wysokość zadośćuczynienia jest okres pozbawienia wolności. Jako podstawę zadośćuczynienia należało przyjąć czas pozbawiania wolności A. S. liczony w miesiącach. Z uwagi na pewną analogię z odszkodowaniem za oczywiście niesłuszne tymczasowe aresztowania czy skazanie przyjęto jako podstawę miarkowania zadośćuczynienia jeden miesiąc. A. S. był pozbawiony wolności przez sowieckie organy przez ponad 11 miesięcy. Kolejną podstawą obiektywizującą wysokość

zadośćuczynienia jest wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, które w lutym 2022r. wynosiło 6220,02 zł. W ocenie Sądu Okręgowego stosowne zadośćuczynienie za miesiąc pozbawienia wolności powinno wynosić około 1,5 - 2 krotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Jednakże ustalając wysokość zadośćuczynienia Sąd uwzględnił szereg okoliczności przemawiających za podwyższeniem zadośćuczynienia takich jak nieludzkie warunki transportu i pobytu w obozie oraz związek pomiędzy aresztowaniem a działalnością uprawnionego w konspiracji AK. Okoliczności te są szczególne nawet przy uwzględnieniu realiów historycznych wynikających z wojny, okupacji niemieckiej i sowieckiej. Dlatego uwzględniając te okoliczności kwota nieco przekraczająca kwotę 20.000 zł za miesiąc pozbawienia wolności stanowi adekwatne zadośćuczynienie za doznaną krzywdę. Wnioskowana kwota 1.332.520,79 zł jest rażąco wygórowana. Podkreślić należy, że jest ona oderwana od realiów społeczno - gospodarczych. Na marginesie wskazać należy, że kwoty zadośćuczynienia w przypadku wykonania kary śmierci nie przekraczały kwoty 1.000.000 zł (np. Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Wojskowa z dnia 8 grudnia 2015 r. WA 18/15) Oczywiście jest, że śmierć represjonowanego jest skutkiem znacznie dalej idącym niż niecały rok pozbawiania wolności nawet przy uwzględnieniu bardzo ciężkich warunków panujących w transporcie i obozie. Jednocześnie kwota zadośćuczynienia (240.000 zł) ma

	poważny wymiar ekonomiczny w realiach polskich. Z całą pewnością nie jest to kwota symboliczna. Biorąc pod uwagę, że uprawnione są dwie osoby a brak odstaw do nierównego zasądzenia zadośćuczynienia. Sąd zasądził na rzecz wnioskodawcy kwotę 120.000 zł	
Inne		
3.	1.	W pozostałym zakresie wniosek M. S. należało oddalić
Inne ROZSTRZYGNIĘCIA Zawarte w WYROKU		
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności	
3	W trakcie postępowania J. S. (2) zmarł, dlatego postępowanie z jego wniosku należało umorzyć.	

Koszty procesu	
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
4	Zgodnie z treścią wskazanego w wyroku przepisu koszty postępowania ponosi Skarb Państwa.

PODPIS